

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 24 kwietnia 2024 r.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu I Wydział Cywilny i Własności Intelektualnej

w składzie:

Przewodniczący: Sędzia Ryszard Marchwicki

Protokolant: sekr. sąd. Ewelina Frąckowiak

po rozpoznaniu w dniu 18 kwietnia 2024 r. w Poznaniu

na rozprawie

sprawy z powództwa A. S., K. S. (1)

przeciwko (...) Bank (...) S.A. w W.

o ustalenie

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Okręgowego w Poznaniu

z dnia 17 maja 2022 r. sygn. akt XVIII C 1524/20

I. oddala apelację;

II. zasądza od pozwanego na rzecz powodów 4.050 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie w płatności powyższej kwoty od dnia uprawomocnienia się niniejszego postanowienia do dnia zapłaty tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

Ryszard Marchwicki

Niniejsze pismo nie wymaga podpisu na podstawie § 100a ust. 1-3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 18 czerwca 2019 r. - Regulamin urzędowania sądów powszechnych jako właściwie zatwierdzone w sądowym systemie teleinformatycznym.

St. sekr. sąd. Katarzyna Surażyńska

UZASADNIENIE

Pozwem wniesionym 2 września 2020 r., złożonym przeciwko (...) Bank (...) Spółce Akcyjnej z siedzibą w W., powodowie A. S. i K. S. (1) wnieśli o:

1. ustalenie, że zawarta pomiędzy stronami w dniu 16 sierpnia 2005 r. umowa kredytu hipotecznego o numerze (...) waloryzowanego do (...) jest nieważna;

ewentualnie, w przypadku nieuwzględnienia roszczenia określonego w pkt. 1, wnieśli o:

2. zasądzenie od pozwanej solidarnie na rzecz powodów kwoty 35.757,02 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia doręczenia pozwu do dnia zapłaty;

3. zasądzenie od pozwanego na swoją rzecz zwrotu kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego wg norm przepisanych oraz opłaty skarbowej od pełnomocnictwa.

W odpowiedzi na pozew z dnia 19 października 2020 r. pozwany wniósł o:

1. oddalenie powództwa w całości, zarówno głównego jak i ewentualnego;
2. zasądzenie od powodów na swoją rzecz zwrotu kosztów procesu z należnymi na mocy art. 98 § 1¹ k.p.c. odsetkami ustawowymi za opóźnienie, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych wraz z opłatą skarbową od pełnomocnictwa.

Wyrokiem z dnia 7 maja 2022 r Sąd Okręgowy w Poznaniu:

1. ustalił, że umowa o kredyt mieszkaniowy nr (...) o kredyt mieszkaniowy (...) z dnia 16 sierpnia 2005 r. zawarta w pomiedzy (...) Bank (...) S.A. z siedzibą w G. (poprzednikiem prawnym pozwanego) a powodami jest nieważna;
2. kosztami procesu obciążył w całości pozwanego i z tego tytułu zasądził od niego na rzecz powodów kwotę 6.434 zł tytułem zwrotu kosztów procesu, w tym kwotę 5.434 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Apelację od powyższego wyroku wniósł pozwany który zaskarżył wyrok w całości zarzucając:

I. naruszenie przepisów postępowania;

a) art. 235[^] § 1 pkt 2 i 5 k.p.c. w zw. art. 278 § 1 k.p.c. i art. 227 k.p.c. poprzez ich nieprawidłowe zastosowanie polegające na pominięciu zgłoszonego przez Bank dowodu z opinii biegłego i błędnej ocenie faktów, które powinny zostać ustalone w postępowaniu dowodowym (szczegółowe uzasadnienie i rozwinięcie zarzutu znajduje się w dalszej części apelacji).

~ ww. naruszenie miało istotny wpływ na rozstrzygnięcie, albowiem przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego pozwoliłoby na ustalenie faktów (wymagających wiedzy specjalnej), które doprowadziłyby Sąd do pozytywnej oceny w przedmiocie zgodności Umowy kredytu z przepisami prawa materialnego, tj. art. 69 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo Bankowe („Prawo bankowe”) w zw. z art. 58 § 1 k.c. i art. 385[^] § 1 k.c,

- zgodnie z art. 368 § 1[^] k.p.c. w zw. z naruszeniem przez Sąd ww. przepisów dotyczących podstawy faktycznej rozstrzygnięcia, wskazując na istotne dla rozstrzygnięcia fakty nieustalone przez sąd pierwszej instancji:
- na chwilę prowadzenia negocjacji kredytowych, zawarcia Umowy kredytu oraz w toku jej realizacji, istnienia zwyczaju w transakcjach walutowych (na rynku międzybankowym) w zakresie stosowania przez banki tabel kursowych w relacjach z ich klientami.
- na chwilę prowadzenia negocjacji kredytowych, zawarcia Umowy kredytu oraz w toku jej realizacji, zgodności tabel kursowych Banku (stosowanych w relacjach z Powoda przy uruchomieniu/wypłacie kredytu i jego spłacie) ze wskazanym wyżej zwyczajem i możliwości kształtowania i stosowania przez Pozwanego w relacjach z klientami tabel kursowych Banku.
- na chwilę prowadzenia negocjacji kredytowych, zawarcia Umowy kredytu oraz w toku jej realizacji, możliwości dalszego funkcjonowania Umowy kredytu po eliminacji z niej klauzul przeliczeniowych;
- wyliczenia wysokości wynagrodzenia Pozwanego należnego od Powoda za korzystanie przez niego z udostępnionego mu kapitału, w sytuacji ustalenia nieważności Umowy kredytu celem rozliczenia wzajemnych świadczeń stron (przy zastosowaniu teorii salda),

b) art. 235[^] § 1 pkt 2 i 5 k.p.c. i art. 227 k.p.c. w związku z art. 235 § 1 k.p.c. i art. 271 k.p.c. poprzez ich nieprawidłowe zastosowanie polegające na pominięciu zgłoszonego przez Bank wniosku o uzupełniające przesłuchanie świadków (szczegółowe uzasadnienie i rozwinięcie zarzutu znajduje się w dalszej części apelacji).

- ww. naruszenie miało istotny wpływ na rozstrzygnięcie, albowiem uzupełniające przesłuchanie świadków miałyby wpływ na: 1) ocenę ich wiarygodności i moc dowodową, 2) ocenę wiarygodności i mocą dowodową zeznań Powoda.
- zgodnie z art. 368 § 1' k.p.c. w zw. z naruszeniem przez Sąd ww. przepisu dotyczącego podstawy faktycznej rozstrzygnięcia, wskazuję na fakty nieustalone przez sąd pierwszej instancji, tj. przedmiotowe fakty zostały wyszczególnione w przy zarzucie dotyczącym oceny wiarygodności i mocy dowodowej zeznań świadków,

c) art. 233 § 1 k.p.c. poprzez jego nieprawidłowe zastosowanie polegające na zaniżeniu mocy dowodowej raportu Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów dotyczącego spreadów, raportu Komisji Nadzoru Finansowego „Ocena wpływu na sytuację sektora bankowego i polskiej gospodarki propozycji przewalutowania kredytów walutowych w (...) na PLN według kursu z dnia udzielenia kredytu” oraz ekspertyzy dr J. T. (Katedra R. Kapitałowych (...)) z lipca 2015 r.: „Opinia na temat wybranych aspektów funkcjonowania rynku kredytów hipotecznych indeksowanych lub denominowanych w walutach obcych oraz kształtowania się kursu walutowego PLN/ (...)” (dalej łącznie jako: (...)), co nastąpiło z naruszeniem zasady wszechstronnej oceny materiału dowodowego, zasad doświadczenia życiowego i zasad logiki (szczegółowe uzasadnienie i rozwinięcie zarzutu znajduje się w dalszej części apelacji).

przedmiotowe naruszenie miało istotny wpływ na rozstrzygnięcie, albowiem ustalenie ww. faktów pozwoliłoby na dokonanie przez Sąd pozytywnej oceny w zakresie zgodności Umowy kredytu z przepisami prawa materialnego. Ponadto, treść Raportów uzasadnia dopuszczenie zawnioskowanego przez Pozwanego dowodu z opinii biegłego.

d) art. 233 § 1 k.p.c. poprzez jego nieprawidłowe zastosowanie polegające na zaniżeniu mocy dowodowej załączonego do odpowiedzi na pozew - Zarządzenia nr (...) Prezesa Zarządu (...) Bank (...) S.A. z dnia 24 grudnia 2003 r. w sprawie wprowadzenia „Regulaminu udzielania przez (...) Bank (...) S.A. kredytu mieszkaniowego (...)” wraz z załącznikami w postaci Regulaminu udzielania przez (...) Bank (...) S.A. kredytu mieszkaniowego (...) i Ogólnymi warunkami udzielania przez (...) Bank (...) S.A. kredytu mieszkaniowego (...) ze zmianami aktualnymi na datę zawarcia Umowy; Zarządzenia nr (...) Prezesa Zarządu (...) Bank (...) S.A. z dnia 24 grudnia 2003 r. w sprawie wprowadzenia „Instrukcji udzielania przez (...) Bank (...) S.A. kredytu mieszkaniowego (...)” wraz z załącznikiem w postaci „Instrukcji udzielania przez (...) Bank (...) S.A. kredytu mieszkaniowego (...)” - ze zmianami aktualnymi na datę zawarcia Umowy (dalej jako: „Instrukcja udzielania kredytów mieszkaniowych”; Umowy ramowej o współpracy z klientami w zakresie transakcji zawieranych z Departamentem Sprzedaży Produktów S. (zanonimizowana ze względu na konieczność zachowania tajemnicy bankowej (dalej jako: „Umowa ramowa”) - załączniki do odpowiedzi na pozew)/

- naruszenie miało istotny wpływ na rozstrzygnięcie, albowiem zaniżając moc dowodową Instrukcji udzielania kredytów mieszkaniowych. Umowy ramowej, wniosku kredytowego, Sąd: (1) błędnie ocenił wiarygodność zeznań Powoda / moc dowodową zeznań świadków oraz (2) nie poczynił na podstawie ww. dokumentów pełnych ustaleń faktycznych, w sytuacji, gdy dokumentacja kredytowa, fakty powszechnie znane (art. 228 § 1 k.p.c.), domniemanie faktyczne (art. 231 k.p.c.) oraz zeznania świadków prowadzą do wniosku, że w niniejszej sprawie procedura kredytowa została zachowana, w tym sporne informacje zostały przekazane Powoda, co miało wpływ na błędną ocenę Umowy kredytu w zakresie braku jej zgodności z prawem materialnym.

- zgodnie z art. 368 § 1[^] k.p.c. w zw. z naruszeniem przez Sąd ww. przepisów dotyczących podstawy faktycznej rozstrzygnięcia, wskazuję na istotne dla rozstrzygnięcia fakty nieustalone przez sąd pierwszej instancji:

- W Banku obowiązywała wewnętrzna procedura udzielania kredytów mieszkaniowych.

e) art. 233 § 1 k.p.c. poprzez jego nieprawidłowe zastosowanie polegające na zaniżeniu mocy dowodowej: Tabeli kursów walut z dnia zawarcia Umowy kredytu z informacją o możliwości negocjowania kursu oraz Regulaminu

transakcji walutowych (dalej jako: Dokumentów dot. Tabeli kursów walutowych), co nastąpiło z naruszeniem zasady wszechstronnej oceny materiału dowodowego, zasad doświadczenia życiowego i zasad logiki (szczegółowe uzasadnienie i rozwinięcie zarzutu znajduje się w dalszej części apelacji).

- przedmiotowe naruszenie miało istotny wpływ na rozstrzygnięcie, albowiem zaniżając moc dowodową Dokumentów dot. Tabeli kursów walutowych Sąd nie poczynił na Ich podstawie ustaleń faktycznych, w sytuacji, gdy ww. dokumenty, wskazują na ustalone przez Strony czynniki wpływające na kształt tabel kursowych kupna / sprzedaży.

- zgodnie z art. 368 § 1[^] k.p.c* w zw. z naruszeniem przez Sąd ww. przepisów dotyczących podstawy faktycznej rozstrzygnięcia, wskazują na istotne dla rozstrzygnięcia fakty nieustalone przez sąd pierwszej instancji:

- Dla określania kursów wskazanych w Tabeli kursowej banku Pozwany stosował obiektywne - zewnętrzne - kryteria, na które nie miał wpływu, tj. odnosił się do kursu obowiązującego na rynku międzybankowym;

- - Bank umożliwił również swoim klientom (Powodom) możliwość negocjacji kursu związanego z wypłatą kredytu oraz spłatą rat kapitałowo-odsetkowych. Procedura negocjacji była określona w Regulaminie transakcji walutowych: „Regulamin określa zasady i warunki i tryb postępowania przy zawieraniu i realizacji transakcji walutowych po kursie negocjowanym z Klientami oraz stosowania i ogłaszania przez (...) Bank (...) S.A., zwany dalej Bankiem (...) S.A.” (§ 1 Regulaminu transakcji walutowych), „Użyte w Regulaminie określenia oznaczają:
- Negocjowany kurs walutowy - indywidualny kurs walutowy uzgodniony przez pracownika (...) i Klienta dla danej transakcji walutowej
- Tabela kursów (...) Bank (...) S.A. - zestawienie kursów kupna i sprzedaży dla walut obcych oraz kursów średnich (...) Bank (...) S.A.

Transakcja walutowa, transakcja - operację kupna/sprzedaży walut, które mają być postawione wzajemnie do dyspozycji stron zawierających transakcję (Bank (...)) w dniu daty waluty, według określonego kursu walutowego (§ 1 Regulaminu transakcji walutowych),

„Transakcje walutowe, w których Bank jest stroną, realizowane są według kursów walutowych ogłaszanych w tabeli kursów obowiązującej w dniu zawarcia transakcji oraz według negocjowanych kursów walutowych, o ile warunki transakcji spełniają wymagania Banku w tym zakresie” (§ 3 Regulaminu transakcji walutowych),

„Zawarcie transakcji walutowej po kursie negocjowanym

w celu zawarcia transakcji Klient kontaktuje się bezpośrednio w godz. 9:00-16.00 drogą telefoniczną lub za pośrednictwem pracownika Banku z pracownikiem (...) (§9 Regulaminu transakcji walutowych),

„Zawierając transakcję walutą, strony zobowiązane są do uzgodnienia następujących warunków transakcji:

- a) rodzaju transakcji,
- b) kwoty transakcji,
- c) kursu walutowego dla danej pary walutowej,
- d) daty waluty,
- e) sposobu rozliczenia (§ 10 regulaminu transakcji walutowych)

„Negocjowany kurs walutowy stosowany jest w przypadkach, gdy przedmiotem transakcji jest kwota nie niższa niż USD 10.000 lub równowartość w innych walutach (§ 13 ust. 1 Regulaminu transakcji walutowych)

IV indywidualnym przypadku, biorąc pod uwagę dotychczasową współpracę z Klientem, Dyrektor (...) może podjąć decyzję o ustaleniu innej minimalnej kwoty (...)

uprawniającej do negocjowania kursu walutowego" (§ 13 ust. 1 Regulaminu transakcji walutowych).

(v) art. 233 § 1 k.p.c. poprzez jego nieprawidłowe zastosowanie polegające na zaniżeniu mocy dowodowej załączonych do odpowiedzi na pozew dokumentów w postaci; wniosku Powoda o zmianę waluty spłaty kredytu wraz z załącznikami (dalej jako: Porozumienie)^ co nastąpiło z naruszeniem zasady wszechstronnej oceny materiału dowodowego, zasad doświadczenia życiowego i zasad logiki (szczegółowe uzasadnienie i rozwinięcie zarzutu znajduje się w dalszej części apelacji).

~ przedmiotowe naruszenie miało istotny wpływ na rozstrzygnięcie, albowiem zaniżając moc dowodową ww. dokumentu Sąd: (1) błędnie ocenił wiarygodność zeznań Powoda oraz (2) nie poczynił na podstawie ww. dokumentów ustaleń faktycznych.

- zgodnie z art. 368 § 1[^] k.p.c. w zw. z naruszeniem przez Sąd ww. przepisów dotyczących podstawy faktycznej rozstrzygnięcia, wskazując na istotne dla rozstrzygnięcia fakty nieustalone przez sąd pierwszej instancji:
- w dniu 13 listopada 2012 r. Powód zawnioskował do Banku o zmianę waluty spłaty kredytu hipotecznego;
- w dniu 16 listopada 2012 r. Powód zawarł Porozumienie do umowy o kredyt mieszkaniowego (...) nr (...)
- Na etapie zawierania i wykonywania U. kredytu Powód miał świadomość co do jej istotnych elementów. W szczególności miał wiedzę na temat rodzaju zaciągniętego kredytu oraz jego waluty.

(vi) art. 233 § 1 k.p.c. poprzez jego nieprawidłowe zastosowanie polegające na zaniżeniu mocy dowodowej załączonych do odpowiedzi na pozew dokumentów w postaci: (1) Notatki kredytowej (2) decyzji kredytowej, co nastąpiło z naruszeniem zasady wszechstronnej oceny materiału dowodowego, zasad doświadczenia życiowego i zasad logiki.

- przedmiotowe naruszenie miało istotny wpływ na rozstrzygnięcie, albowiem zaniżając moc dowodową ww. dokumentów Sąd: (1) błędnie ocenił wiarygodność zeznań Powoda oraz (2) nie poczynił na podstawie ww. dokumentów ustaleń faktycznych.
- zgodnie z art. 368 § 1[^] k.p.c. w zw. z naruszeniem przez Sąd ww. przepisów dotyczących podstawy faktycznej rozstrzygnięcia, wskazując na istotne dla rozstrzygnięcia fakty nieustalone przez sąd pierwszej instancji:
- Bank dokonał oceny zdolności kredytowej Powoda w złotych (PLN) oraz walucie obcej;
- Dla kredytów walutowych Bank przewidywał większe obostrzenia/rygory aniżeli dla kredytów złotych (PLN);

W procesie udzielania kredytu Powodowi (ogólnie kredytobiorcom) były dwie możliwości udzielania kredytu, tj. w złotych i walucie. Ponadto przy obliczaniu zdolności kredytowej Powoda (ogólnie kredytobiorców) aspekt ryzyka walutowego był brany pod uwagę jako istotny czynnik wpływający na obliczenie zdolności kredytowej i możliwości spłaty kredytu.

art. 233 § 1 k.p.c. poprzez jego nieprawidłowe zastosowanie polegające na uznaniu za częściowo wiarygodne i o ograniczonej mocy dowodowej zeznań świadka T. H., a w przypadku świadka W. A. - uznaniu za nieprzydatne do rozstrzygnięcia sprawy, oraz zaniżeniu ich mocy dowodowej, co nastąpiło z naruszeniem zasady wszechstronnej oceny materiału dowodowego, zasad doświadczenia życiowego i zasad logiki (szczegółowe uzasadnienie i rozwinięcie zarzutu znajduje się w dalszej części apelacji).

- przedmiotowe naruszenie miało istotny wpływ na rozstrzygnięcie, albowiem Sąd: (1) błędnie ocenił wiarygodność zeznań Powoda oraz (2) nie poczynił na podstawie zeznań świadków pełnych ustaleń faktycznych, w sytuacji,

gdy dokumentacja kredytowa, fakty powszechnie znane (art. 228 § 1 k.p.c.), domniemanie faktyczne (art. 231 k.p.c.) oraz zeznania ww. świadka prowadzą do wniosku, że w niniejszej sprawie procedura kredytowa została zachowana, w tym sporne informacje zostały przekazane Powodowi, co miało wpływ na błędną ocenę Umowy kredytu w zakresie braku jej zgodności z prawem materialnym.

- zgodnie z art. 368 § 1[^] k.p.c, w zw. z naruszeniem przez Sąd ww, przepisu dotyczącego podstawy faktycznej rozstrzygnięcia, wskazują na fakty nieustalone przez sąd pierwszej instancji:
- W Banku istniała procedura kontroli pracowników w zakresie ich rozmów prowadzonych z klientami w trakcie udzielenia kredytów;
- Kontrola pracowników miała miejsce przy pomocy tajemniczego klienta, którym był pracownik firmy zewnętrznej, przeszkolony do roli klienta. Tajemniczy klient odwiedzał poszczególne placówki w Banku, udając klientów i sprawdzając wiedzę pracowników;
- W toku procesu udzielania kredytu klientom byli informowani przez doradcę kredytowego o:

ryzyku kursowym związanym z kredytem hipotecznym denominowanym ((...));

w jaki sposób wahania kursu franka szwajcarskiego wpływają na kwotę kredytu do spłaty w złotym (PLN);

tabelach kursowych Banku (kupna/sprzedaży) oraz miejscu ich publikacji (tj. tabele kursowe były ogólnodostępne w oddziałach Banku oraz na stronie internetowej Banku;

roli (...) w umowie kredytu.

- W toku procesu udzielania kredytu klientom:

niebyli zapewnieni o stabilności franka szwajcarskiego ((...)) w całym okresie kredytowania;

niebyli zapewniani, że kurs sprzedaży PLN do (...) nie może wzrosnąć powyżej określonego poziomu np. 5 PLN do 1 CHF

- Jeżeli klientom nie mieli zdolności kredytowej w złotym (PLN), to również nie mogli zaciągnąć kredytu w walucie;
- Negocjacje były prowadzone na etapie składania wniosku kredytowego, które prowadził doradca kredytowy. Przedmiotem negocjacji poprzedzających zawarcie Umowy kredytu były następujące aspekty: (1) kwota i cel kredytu, (2) waluta kredytu, (3) okres kredytowania, (4) sposób wypłaty kredytu, (5) waluta wypłaty kredytu, (6) waluta spłaty kredytu, (7) Kurs (...) związany z wypłatą kredytu, (8) oprocentowanie, (9) prowizja należna Bankowi za udzielenie kredytu, (10) Formy zabezpieczenia kredytu;
- Przedmiotem negocjacji był Kurs (...) związany z wypłatą kredytu.

(viii) art. 233 § 1 k.p.c. poprzez jego nieprawidłowe zastosowanie polegające na dokonaniu dowolnej oceny zeznań Powoda z naruszeniem zasady wszechstronnej oceny materiału dowodowego, zasad doświadczenia życiowego i zasad logiki poprzez uznanie ich za wiarygodne, w sytuacji, gdy zeznania Powoda były wewnętrznie niespójne, sprzeczne ze zgromadzonym materiałem dowodowym i ww. zasadami, a także przy ich ocenie Sąd nie wziął pod uwagę szeregu okoliczności wpływających na ich wiarygodność oraz moc dowodową (szczegółowe uzasadnienie i rozwinięcie zarzutu znajduje się w dalszej części apelacji).

przedmiotowe naruszenie miało istotny wpływ na rozstrzygnięcie, albowiem na podstawie zeznań Powoda wadliwe Sąd ustalił stan faktyczny, co miało wpływ na błędną ocenę Umowy kredytu w zakresie braku jej zgodności z prawem materialnym.

- zgodnie z art. 368 § 1° k.p.c. w zw. z naruszeniem przez Sąd ww. przepisów dotyczących podstawy faktycznej rozstrzygnięcia, wskazując na fakty ustalone przez sąd pierwszej instancji niezgodnie z rzeczywistym stanem rzeczy:
- po weryfikacji zdolności kredytowej, pracownik Banku informował Powoda, że nie posiada zdolności do zaciągnięcia kredytu w złotym;
- Pomimo obowiązujących procedur nie informowano w sposób jasny Powoda o ryzyku kursowym, w stopniu uświadamiającym rozmiar możliwych wahań kursu waluty obcej w przyszłości oraz tego konsekwencji. Ponadto nie przedstawiono mu historycznych wykresów kursów (...) w oparciu o miarodajny okres, ani symulacji na przyszłość. Powodowi nie zostały przedstawione informacje o czynnikach mogących wpływać na wzrost kursu (...). Nie wyjaśniono mu dokładnych zasad ustalania przez pozwany bank kursów walut służących do przeliczeń kwoty kapitału oraz spłacanych rat. Powód nie otrzymał wyczerpujących danych na potrzeby weryfikacji poziomu stabilności tej waluty, mającego wpływ na wysokość zobowiązania.

Realizacja obowiązków informacyjnych (w tym dot. ryzyka kursowego, danych historycznych, symulacji na przyszłość) nie wyczerpała zapotrzebowania Powoda na rzetelny komplet informacji w przedmiocie zaoferowanego produktu,

- Powód został zapewniony jednocześnie, że kredyt denominowany do waluty obcej jest produktem bezpiecznym, atrakcyjnym, oraz że ryzyko wzrostu kosztów kredytu w związku ze zmianą kursu waluty (...) jest znikome.
- zgodnie z art. 368 § 1° k.p.c. w związku z naruszeniem przez Sąd ww. przepisu dotyczącego podstawy faktycznej rozstrzygnięcia, wskazując na fakty nieustalone przez sąd pierwszej instancji:
- Powód wiedział, że kredyt będzie pobrany we frankach szwajcarskich (vide e-protokół z dnia 29 kwietnia 2021 r. 00:27:09-00:27:16);
- Powód wiedział przed podpisaniem umowy i miał świadomość, że kursy bankowe są brane przy przeliczeniu złotych na franki i potem franków na złotówki, czyli kurs kupna, sprzedaży, i że tam zawarty jest tzw. spread bankowy w tych przeliczeniach (vide e-protokół z dnia 29 kwietnia 2021 r. 00:31:18-00:00:31:51);
- Powód miała świadomość ryzyka kursowego (vide e-protokół z dnia 29 kwietnia 2021 r. 00:41:07-00:41:44 oraz 01:11:11-01:37);
- Powód na etapie składania wniosku kredytowego miał świadomość, że wnioskuje o kwotę we frankach (vide e-protokół z dnia 29 kwietnia 2021 r. 00:46:08-00:46:19);
- Powód miał już uprzednio (przed Umową kredytu) doświadczenie z kredytem tzw. frankowym (vide e-protokół z dnia 29 kwietnia 2021 r. 00:47:31-00:49:56 oraz 01:11:11- 01:37);
- Powód - K. S. (1) posiadała ekonomiczne wykształcenie pozwalające na właściwe zrozumienie Umowy kredytu (01:15:53-01:16:14);
- Powód miała świadomość zmienności kursów walut (vide e- protokół z dnia 29 kwietnia 2021 r. 01:18:48-01:19:07).

(ix) art. 228 § 1 k.p.c. poprzez brak jego zastosowania w niniejszej sprawie, w sytuacji, gdy faktami powszechnie znanymi są: (1) zmienność kursów w czasie i brak możliwości przewidzenia wysokości kursów w długoletnim okresie czasu, oraz (2) wejście w życie tzw. ustawy antyspreadowej, co Sąd powinien wziąć pod uwagę z urzędu przy ustaleniu stanu faktycznego (szczegółowe uzasadnienie i rozwinięcie zarzutu znajduje się w dalszej części apelacji).

- przedmiotowe naruszenie miało istotny wpływ na rozstrzygnięcie, albowiem brak zastosowania niniejszego przepisu spowodował, że Sąd: (1) błędnie ocenił wiarygodność zeznań Powoda i (2) błędnie ustalił stan faktyczny,

w sytuacji, gdy dokumentacja kredytowa, fakty powszechnie znane (art. 228 § 1 k.p.c.), domniemanie faktyczne (art. 231 k.p.c.) oraz zeznania świadków prowadzą do wniosku, że w niniejszej sprawie procedura kredytowa została zachowana, w tym sporne informacje zostały przekazane Powodowi, co miało wpływ na błędną ocenę Umowy kredytu w zakresie braku jej zgodności z prawem materialnym.

II. Naruszenie przepisów prawa materialnego tj;

(I) art. 4 ustawy z dnia 29 lipca 2011 r. o zmianie ustawy - Prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 165 poz. 984, dalej jako: „Ustawa antyspreadowa”) w zw. z art. 58 § 1 k.c. i art. 69 ust. 1 i ust. 2 pkt 4a Prawa bankowego poprzez nieprawidłową wykładnię art. 4 Ustawy antyspreadowej do dokonania oceny ważności Umowy kredytu, w sytuacji gdy wskazany przepis ma zastosowanie do umów kredytowych sprzed wejścia w życie nowelizacji i sanuje umowy kredytowe, które nie zostały całkowicie spłacone w dniu wejścia w życie Ustawy antyspreadowej, niezawierające regulacji identycznej, jak treść przepisu art. 69 ust. 2 pkt 4a Ustawy antyspreadowej;

(II) art. 385[^] § 1 k.c. oraz art. 385[^] k.c. w zw. z art. 4 ust. 1 Dyrektywy 93/13/EWG oraz w zw. z art. 56 k.c. oraz art. 354 § 1 k.c. i art. 111 ust. 1 pkt 4 Prawa Bankowego poprzez ich niewłaściwe zastosowanie polegające na przyjęciu, że klauzule przeliczeniowe:

- kształtują prawa i obowiązki Powoda w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami i rażąco naruszają interesy Powoda z uwagi na: (1) nieprecyzyjność i nieokreśloność postanowień Umowy kredytu w zakresie mechanizmu przeliczeń; (2) brak rzetelnej informacji udzielonej Powodowi na temat tego mechanizmu; (3) brak pełnej i rzetelnej informacji w przedmiocie faktycznego ryzyka kursowego oraz spreadu;

zostały sformułowane w sposób niejednoznaczny, gdyż ani w Umowie kredytu ani na etapie procesu ubiegania się o kredyt Powoda nie przedstawiono wszystkich niezbędnych dla niego informacji, na podstawie których mógłby oszacować potencjalnie istotne dla niego ekonomiczne konsekwencje, jakie wiążą się z zastosowaniem w umowie klauzul przeliczeniowych, a także nie został poinformowany o ryzyku kursowym.

((...)) art. 385[^] § 1 k.c. w zw. z art. 69 ust. 1 Prawa bankowego i art. 4 ust. 2 Dyrektywy 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (dalej jako: „Dyrektywa 93/13/EWG”) i art. 65 k.c. poprzez ich nieprawidłową wykładnię polegającą na uznaniu, że klauzule przeliczeniowe zawarte w Umowie kredytu określają główne świadczenia Stron, w sytuacji, gdy mają one charakter fakultatywny i stanowią jedną z możliwych opcji związanych z realizacją zobowiązań Stron, gdyż Umowa kredytu umożliwiała również wypłacenie i spłacenie kredytu (bezpośrednio we franku szwajcarskim ((...))).

(iv) art. 56 k.c. w zw. z art. 354 § 1 k.c. w zw. z art. 111 ust. 1 pkt 4 Prawa Bankowego poprzez ich brak ich zastosowania, w sytuacji, gdy zwyczaj konkretyzuje sposób ustalenia i stosowania tabel kursowych, co mocno ogranicza swobodę dla Banku we wskazanym zakresie.

(v) art. 358 § 2 k.c. w zw. z art. 385[^] § 2 k.c. i art. 69 ust. 1 i 2 Prawa bankowego poprzez ich błędną wykładnię polegającą na uznaniu art. 358 § 2 k.c. za przepis dyspozytywny, w sytuacji, gdy w razie braku zaistnienia przestanków w nim wskazanych (tj. regulacji ustawowej, orzeczenia sądowego lub czynności prawnej) ma on charakter ius cogens i po eliminacji tabeli kursowych Banku z klauzuli przeliczeniowych na ich miejsce obligatoryjnie należy zastosować, wynikający z normy ius cogens art. 358 § 2 k.c., kurs średni Narodowego Banku Polskiego dotyczący franka szwajcarskiego ((...)).

(vi) art. 69 ust. 1 Prawa bankowego w zw. z art. 58 § 1 k.c. i art. 385[^] § 1 k.c. oraz art. 385[^] k.c. w zw. z art. 4 ust. 1 Dyrektywy 93/13/EWG w zw. z art. 69 ust. 1 i 2 Prawa bankowego i art. 65 § 1 i 2 k.c. ich poprzez nieprawidłowe zastosowanie polegające na uznaniu, że po eliminacji klauzul przeliczeniowych Umowa kredytu nie może dalej funkcjonować z uwagi na brak essentialia negotii umowy kredytu, w sytuacji, gdy wbrew ocenie sądu pierwszej instancji, po przedmiotowej eliminacji Umowa kredytu będzie zawierała wszystkie podstawowe elementy konstrukcyjne niezbędne dla ustalenia treści łączącego Strony stosunku prawnego, jako kredytu walutowego z

oprocentowaniem opartym na stopie składanej (...) 3M[^] oraz marży określonej w Umowie kredytu, w związku z tym raty kredytu mogą być spłacane bezpośrednio we franku szwajcarskim.

(vii) art. 411 pkt 2 k.c. poprzez jego nieprawidłowe zastosowanie polegającą na uznaniu, że wskazany przepis nie stoi na przeszkodzie w dochodzeniu roszczeń przez Powoda, w sytuacji, gdy zgodnie z art. 411 pkt 2 k.c. Powód nie może żądać zwrotu spełnionych na rzecz Banku świadczeń z uwagi na to, że spłacone przez niego raty kapitałowo-odsetkowe czynią zadość zasadom współżycia społecznego w zakresie obowiązku zwrotu udostępnionego mu kapitału.

(viii) art. 410 § 1 k.c. w zw. z art. 405 k.c. poprzez ich nieprawidłowe zastosowanie polegające na uznaniu, że do dokonania wzajemnych rozliczeń Stron należy zastosować teorię dwóch kondykcji, w sytuacji, gdy - przy hipotetycznym - ustaleniu nieważności Umowy kredytu należy zastosować teorię salda do dokonania wzajemnych rozliczeń Stron.

(ix) na podstawie art. 380 k.p.c. w zw. z art. 162 § 1 k.p.c., na skutek zgłoszonych przez pełnomocnika Pozwanego zastrzeżeń do protokołu w dniu 29 marca 2022 r. i podniesionych powyżej zarzutów, wnoszę o rozpoznanie postanowienia Sądu pierwszej instancji z dnia 22 lutego 2022 r. w przedmiocie pominięcia przez Sąd dowodu z opinii biegłego oraz dopuszczenie i przeprowadzenie przedmiotowego dowodu na fakty szczegółowo wskazane w odpowiedzi na pozew.

Wskazując na powyższe pozwany wniosł o:

1. zmianę wyroku w punkcie 1 i oddalenie powództwa ,
2. zmianę wyroku w punkcie 2 i zasądzenie od Powoda na rzecz Pozwanego zwrotu kosztów postępowania przed sądem pierwszej instancji, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych,
3. o zasądzenie solidarnie od Powoda na rzecz Pozwanego zwrotu kosztów postępowania przed sądem drugiej instancji z należnymi na mocy art. 98 § 1[^] k.p.c. odsetkami ustawowymi za opóźnienie, w tym zwrotu kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Apelacja jako bezzasadna podlegała oddaleniu.

Z uwagi na złożenie apelacji po zmianie przepisów Kodeksu postępowania cywilnego dokonanej ustawą z 4 lipca 2019 r. (Dz.U.2019.1469) uzasadnienie wyroku Sądu Apelacyjnego zostało sporządzone w sposób określony przepisem art. 387 § 2¹ k.p.c. w brzmieniu nadanym tą nowelizacją. Sąd Apelacyjny nie przeprowadził postępowania dowodowego i nie dokonał odmiennej oceny dowodów przeprowadzonych przed sądem pierwszej instancji, nie uzupełnił ustaleń sądu pierwszej instancji. W tej sytuacji, zgodnie z art. 387 § 2¹ pkt 1 k.p.c., wystarczające jest wskazanie, że Sąd Apelacyjny przyjął co do zasady za własne ustalenia sądu pierwszej instancji dokonane w sprawie, za wyjątkiem o którym mowa poniżej.

W apelacji podniesiono zarzuty dotyczące naruszenia zarówno prawa procesowego, jak i materialnego. W pierwszej kolejności Sąd II instancji odniósł się do zarzutów dotyczących obrazy prawa procesowego, gdyż dopiero prawidłowo ustalony stan faktyczny stanowić może podstawę dla rozstrzygnięcia pozwu złożonego w niniejszej sprawie. Wskazać bowiem należy, iż prawidłowość zastosowania lub wykładni prawa materialnego może być właściwie oceniona jedynie na kanwie niewadliwie ustalonej podstawy faktycznej rozstrzygnięcia. Skuteczne, zatem zgłoszenie zarzutu dotyczącego naruszenia prawa materialnego wchodzi zasadniczo w rachubę tylko wtedy, gdy ustalony przez Sąd I instancji stan faktyczny, będący podstawą zaskarżonego wyroku, nie budzi zastrzeżeń (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 26 marca 1997 r. II CKN 60/97 - OSNC 1997/9/128). Powyższe rodzi konieczność rozpoznania w pierwszym rzędzie zmierzających do zakwestionowania stanu faktycznego zarzutów naruszenia prawa procesowego (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 marca 1997 r. II CKN 18/97 - OSNC 1997/8/112).

Nieuzasadniony był zarzut naruszenia art. 235[^] § 1 pkt 2 i 5 k.p.c. w zw. art. 278 § 1 k.p.c. i art. 227 k.p.c. poprzez ich nieprawidłowe zastosowanie polegające na pominięciu zgłoszonego przez Bank dowodu z opinii biegłego.

Sąd Apelacyjny, uznając zarzuty naruszenia prawa procesowego w omawianym zakresie za chybione, poczynione przez Sąd Okręgowy ustalenia faktyczne uznał za prawidłowe oraz zgodne z zasadami logiki i doświadczenia życiowego. W związku z tym przyjął je za własne i zarazem miarodajne do rozpoznania zarzutów naruszenia prawa materialnego.

Dowód z opinii biegłego z dziedziny bankowości nie mógł skutecznie podważyć stanowiska Sądu I instancji. Jak wskazano wyżej dla konsumenta istotna była miarodajna, rzetelna informacja o ryzyku kursowym związanym z zawieraniem umowy o kredyt denominowany.

Nieuzasadniony był również zarzut naruszenia art. 235[^] § 1 pkt 2 i 5 k.p.c. i art. 227 k.p.c. w związku z art. 235 § 1 k.p.c. i art. 271 k.p.c. poprzez ich nieprawidłowe zastosowanie polegające na pominięciu zgłoszonego przez Bank wniosku o uzupełniające przesłuchanie świadków.

Z zeznań świadka W. A. wynika, że nie pamięta powodów, ani czynności podejmowanych podczas ich procedury kredytowej. Świadek nie pamiętała również istotnych okoliczności dotyczących samej procedury kredytowej. Również świadek T. H. kojarzył co prawda nazwisko powodów, to jednak nie pamiętał okoliczności procedowania wniosku powodów ani zawarcia przez nich umowy z bankiem.

W tej sytuacji uzupełniające słuchanie tych świadków i to w świetle wiarygodnych zeznań powodów co do okoliczności towarzyszących zawarciu spornej umowy było zbędne.

Nadto, w postępowaniu apelacyjnym zbadano okoliczności, których dotyczyły wnioski dowodowe powodów oddalone w pierwszej instancji a ponowione w apelacji. W ocenie Sądu Apelacyjnego okoliczności te nie miały, znaczenia dla wyrokowania w sprawie, w związku z czym je pominięto.

Nieuzasadnione są również zarzuty naruszenia art. 233 k.p.c.

W pierwszej kolejności sąd wskazuje, że skuteczne postawienie zarzutu naruszenia przez sąd przepisu art. 233 § 1 k.p.c. wymaga wykazania, że sąd uchybił zasadom logicznego rozumowania lub doświadczenia życiowego, to bowiem może być jedynie przeciwstawione uprawnieniu sądu do dokonywania swobodnej oceny dowodów. Nie jest natomiast wystarczające przekonanie o innej niż przyjął sąd wadze (doniosłości) poszczególnych dowodów i ich odmiennej ocenie niż ocena sądu.

Jeżeli chodzi o dokonaną ocenę przez Sąd dołączonych do odpowiedzi na pozew oraz do innych pism procesowych pozwanego szeregu dokumentów w postaci, opinii, raportów, zarządzeń prezesa banku, instrukcji udzielania przez bank kredytu to wskazać należy, że część z tych dokumentów została wytworzona już po zawarciu spornej umowy, a wszystkie dotycząc wewnętrznej procedury banku i nie zostały udostępnione kredytobiorca przed podpisaniem umowy. Stąd prawidłowo zostały ocenione przez Sąd I Instancji

Nieuzasadniony jest również zarzut naruszenia art. 233 k.p.c. poprzez błędne uznanie, że pojęcia kredytu indeksowanego do waluty obcej i ryzyka walutowego nie zostały szczegółowo, jasno i precyzyjnie przedstawione i wyjaśnione powodom oraz że pouczenia w tym zakresie nie mogą zostać uznane za wystarczające.

W ocenie Sądu Apelacyjnego podzielić należy stanowisko Sądu I Instancji, iż pozwany nie zrealizował, ze szczególną starannością, jakiej wymagało wprowadzenie do długoterminowej umowy mechanizmu waloryzacji, obowiązku informacyjnego w zakresie ryzyka kursowego. Mając na uwadze ukształtowane standardy w zakresie obowiązków informacyjnych banku wobec konsumenta opisane tak w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, jak i niniejszym, w ustalonym stanie faktycznym Sąd Okręgowy prawidłowo ocenił, że pozwany nie wywiązał się z obowiązku pouczenia powodów o nieograniczonym ryzyku kursowym w sposób wymagany przy umowie kredytu indeksowanego do waluty obcej. Obowiązek ten jest określany jako „ponadstandardowy”, gdyż mający dać konsumentowi pełną orientację

odnośnie do istoty transakcji, a jego naruszenie wiąże się z zastosowaniem odpowiedniej sankcji przy rozstrzygnięciu sporu między przedsiębiorcą a konsumentem (tak Sąd Najwyższy w wyrokach: z 16 marca 2018 r., IV CSK 250/17 i z 9 stycznia 2019 r., I CSK 736/17). Sposób, w jaki powodowi przedstawiono czym jest ryzyko kredytowe, a także ukształtowano ich obowiązki poprzez odesłanie do nieweryfikowalnych tabel kursowych banku prowadzi do naruszenia dobrych obyczajów, o których mowa w art. 385¹ k.c., a których podstawą jest szeroko rozumiany szacunek dla drugiego człowieka. Bez znaczenia pozostaje przy tym eksponowany w apelacji fakt zapoznania się przez stronę powodową z postanowieniami umowy i regulaminu w odniesieniu do kredytu indeksowanego do waluty obcej, kwestią ryzyka kursowego czy jej ogólnej świadomości – w tym mając na uwadze wykształcenie ekonomiczne w zakresie finansów publicznych – co do ryzyka kursowego związanego z wahaniami kursów waluty, do której indeksowany jest kredyt, podobnie jak i „świadomego i swobodnego” wyboru przez stronę powodową kredytu indeksowanego do waluty obcej oraz rezygnacji z zaciągnięcia kredytu w złotych. Należyta informacja o ryzyku kursowym nie może bowiem opierać się na założeniu, że każdy rozważny kredytobiorca świadomy jest, że kursy walut są zmienne. Istotne bowiem jest nie to, że kursy walut ulegają zmianie, a to jakie są skutki takich zmian dla wysokości świadczeń stron oraz jakie są ich granice. Nawet rozważny konsument nie jest profesjonalistą w zakresie rynku bankowego, który powinien posiadać wiedzę i umiejętności jej profesjonalnego zastosowania w zakresie analiz finansowych, czy też wiedzę o historycznych zmianach kursów walut. Przy ocenie ryzyka kursowego jest w pełni uprawniony do opierania się na informacji z banku. Dlatego ma właśnie prawo do rzetelnej informacji, która nie będzie go wprowadzać w błąd. Jak już wyżej wskazano, powodowie zdecydowali się na kredyt indeksowany i na walutę jego waloryzacji jaką był (...) ze względu na błędne przeświadczenie, które w nich wytworzył bank, że kredyt indeksowany (...) jest zobowiązaniem bezpiecznym i nie wiąże się z poważniejszym ryzykiem. Z kolei, samo istnienie procedur w pozwanym banku związanych z zakresem informacji przekazywanych klientom i przeszkolenia pracowników nie przesądza, jakie faktycznie dane przedstawiono powodowi, a treść podpisanych przez nich dokumentów wskazuje, że nie było wśród nich kluczowych tzn. symulacji zmian kursów (...) na przestrzeni dekad (wobec wieloletniego okresu kredytowania) i ich wpływu nie tylko na wysokość raty, ale także na saldo kredytu. Nie wyjaśniono również kredytobiorcą na czym polega udzielony im kredyty indeksowany do waluty (...) i w zasadzie jaką rolę spełnia w tym kredycie ta indeksacja. Kredyt został bowiem udzielony w złotych i miał być spłacany w złotych.

Niezasadny jest również zarzut, że sąd nieprawidłowo ustalił, że bank posiadał uprawnienie do jednostronnego i dowolnego regulowania wysokości salda i rat kredytu poprzez wyznaczanie w tabelach kursowych kursu kupna oraz sprzedaży franka szwajcarskiego, wysokości tzw. spreadu oraz wysokości oprocentowania kredytu oraz, że że sporne klauzule zapewniają pozwanemu możliwość kształtowania świadczenia kredytobiorcy w oparciu o wskaźniki niejasne, niedoprecyzowane, co do których prawo interpretowania przysługuje wyłącznie jemu.

Zebrany materiał dowodowy nie daje podstaw do zakwestionowania ustaleń faktycznych Sądu Okręgowego dotyczących tego, że pozwany dysponował dowolnością w kształtowaniu kursów. Nie sposób stwierdzić, że umowa nie przyznawała pozwanemu prawo do jednostronnego kształtowania wysokości świadczeń w sytuacji, gdy wysokość zobowiązań powodów miała być ustalana jako równowartość wymaganych kwot wyrażonych w (...) po ich przeliczeniu według kursów walut określonych w Bankowej tabeli kursów. Tym samym o wysokości przelicznika ewidentnie decydował nie kto inny, a sam pozwany. Kredytobiorca nie miał natomiast żadnego wpływu na wysokość tego kursu, ani nawet możliwości ustalenia na jakiej zasadzie taki kurs Bank ustala. Jednocześnie umowa nie przewiduje żadnych ograniczeń w określaniu przez bank kursów w swoich tabelach. Regulacje umowne nie przewidywały na przykład wymogu, aby wysokość kursu ustalanego przez bank pozostawała w ściśle określonej relacji do aktualnego średniego kursu (...) na rynku międzybankowym lub do średniego kursu NBP. W umowie brak jest zatem jasnych i możliwych do weryfikacji kryteriów tworzenia tabeli kursu sprzedaży i tabeli kursu kupna waluty. Jednocześnie brak jest podstaw do uznania, że powodowie zostali skutecznie o powyższym poinformowani. Nawet jeżeli wewnętrzne przepisy określały pewne kryteria ustalania tych kursów, to nie były one przedstawione powodowi.

W ocenie Sądu Apelacyjnego Sąd I instancji przeprowadził postępowanie dowodowe w zakresie wystarczającym dla poczynienia ustaleń faktycznych mających wpływ na zastosowanie przepisów prawa materialnego. Zgromadzone w sprawie dowody poddał wszechstronnej, wnikliwej ocenie, ustalając prawidłowo stan faktyczny sprawy. Ocena

dowodów przeprowadzona przez Sąd Okręgowy, zdaniem Sądu Apelacyjnego odpowiada wymogom stawianym przez przepis art. 233 § 1 k.p.c., uwzględnia cały zgromadzony w sprawie materiał dowodowy i tym samym pozostaje pod ochroną wynikającą z powołanego przepisu. Nie nosi ona cech dowolności, odnosi się do przeprowadzonych w sprawie dowodów. W tym stanie rzeczy zarzuty pozwanej dotyczące naruszenia przepisu art. 233 § 1 k.p.c. nie zasługiwały na uwzględnienie.

Nie zasługiwały na uwzględnienie również zarzuty naruszenia prawa materialnego.

Prawna ocena różnych aspektów związanych z kredytami indeksowanymi lub denominowanymi do waluty innej niż waluta kraju kredytobiorcy, podlegała ewolucji wraz z narastającymi problemami związanymi z ekspozycją tego rodzaju kredytów na perturbacje rynku walutowego w związku z kryzysem finansowym z lat 2008 – 2011, a w szczególności z osłabieniem się walut rodzimych, w tym niespotykanym wcześniej osłabieniem złotego, w stosunku do walut obcych, przede wszystkim franka szwajcarskiego.

Problematyka ta dotyczyła nie tylko uregulowań prawa krajowego, ale także wiążących państwa członkowskie UE rozwiązań, dotyczących ochrony konsumentów, na gruncie prawa europejskiego, w tym przede wszystkim przyjętych w przepisach Dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich.

Ewolucja ta dotyczyła także stanowiska judykatury. Niemniej, z biegiem czasu, szczególnie w związku z zapadaniem kolejnych wyroków Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, ustalone zostało w jakich zasadniczych kierunkach powinna podążać wykładnia i stosowanie prawa sądów krajowych w sprawach związanych z tymi kredytami.

Dotyczy to także zagadnień, które pojawiły się na gruncie rozpoznawanego sporu, a które prawidłowo, zgodnie z wytycznymi (...) oraz utrwaloną linią orzecznictwa Sądu Najwyższego, zostały rozstrzygnięte przez Sąd I instancji w zaskarżonym wyroku.

Apelujący kwestionował zastosowanie w sprawie art. 385¹ § 1 k.c. i § 3 w zw. z art. 4 ust. 2, art. 6 ust. 1 Dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w zw. z art. 56 k.c. w zw. z art. 5 k.c.

Trafnie uznał Sąd I instancji, że kwestionowane w sprawie postanowienia umowne nie zostały z powodami indywidualnie uzgodnione w znaczeniu wynikającym z art. 385¹ § 3 k.c. Powodowie nie mieli bowiem realnego wpływu na kształtowanie poszczególnych postanowień umowy, w tym w kwestionowanym zakresie. Możliwości negocjacyjne powodów ograniczone były do wyboru opcji z oferty pozwanego banku i w żadnym stopniu nie dotyczyły kwestionowanych przez nią zapisów umownych. Nawet jeżeli konsument znał i rozumiał treść danego postanowienia oraz zgodził się na wprowadzenie go do umowy, to zapis taki może być traktowany jako uzgodniony indywidualnie jedynie w sytuacji, gdy sformułowano go w toku negocjacji z konsumentem, czego – wbrew twierdzeniom pozwanej – w toku postępowania nie wykazano. W konsekwencji Sąd I instancji nie naruszył przytoczonych przepisów. Te istotne postanowienia umowy winny być uzgadniane indywidualnie między stronami.

W świetle art. 385¹ § 1 k.c. możliwość uznania za niedozwolone (abuzywne) nieuzgodnionych indywidualnie postanowień umowy zawieranej z konsumentem wymaga -kolejno- ich zakwalifikowania albo jako postanowień, które nie określają głównych świadczeń stron, albo jako postanowień określających główne świadczenia stron (w tym cenę lub wynagrodzenie), które nie zostały sformułowane w sposób jednoznaczny.

Tego rodzaju walutowe klauzule indeksacyjne, jakie przyjęto w umowie stron, obejmujące ustalenie wysokości samego świadczenia, a także sposób przeliczenia rat kredytowych, określają świadczenie główne stron umowy, w rozumieniu przepisu art. 385⁽¹⁾ § 1 k.c., stanowiąc przedmiotowo istotny element umowy kredytu. Skoro bowiem zasady i termin spłaty kredytu stanowią istotne postanowienia umowy kredytu, to klauzule indeksacyjne na podstawie, których ustalana jest wysokość zobowiązania kredytobiorcy i zasady spłaty tego zobowiązania muszą być określone jako zapisy określające świadczenie główne kredytobiorcy (por. wyroki Sądu Najwyższego: z 4 kwietnia 2019 r., sygn. III CSK

159/17; z 9 maja 2019 r., sygn. I CSK 242/18 i z 11 grudnia 2019 r., sygn. V CSK 382/18, z dnia 2 czerwca 2021 r., sygn. I CSKP 55/21). „Za postanowienia umowne mieszczące się w pojęciu „głównego przedmiotu umowy” w rozumieniu art. 4 ust. 2 dyrektywy 93/13 należy uważać te, które określają podstawowe świadczenia w ramach danej umowy i które z tego względu charakteryzują tę umowę (por. wyroki (...): z 30 kwietnia 2014 r. w sprawie (...), Á. K., H. R. przeciwko (...), pkt 49-50; z 26 lutego 2015 r. w sprawie (...), B. M. i I. O. M. przeciwko (...)SA, pkt 54; z 23 kwietnia 2015 r. w sprawie (...), J.-C. V. H. przeciwko (...) SA, pkt 33; z 20 września 2017 r. w sprawie (...), R. P. A. i in. przeciwko (...) SA, pkt 35).

Na marginesie jedynie wskazać należało, że nawet gdyby uznać, że walutowe klauzule indeksacyjne w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.p.c. nie określają głównych świadczeń strony a jedynie świadczenia poboczne, również należałoby uznać je za niedozwolone (abuzywne) jako niezgodnione indywidualnie postanowienia umowy zawieranej z konsumentem (art. 385¹ § 1 k.p.c. zd. 1).

W konsekwencji za główne świadczenia stron uznać należało zapisy umowy kredytu indeksowanego do waluty obcej zawartej przez powodów, określające sposób oznaczenia kursu miarodajnego dla dokonywania przeliczeń walutowych (por.: wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 4 kwietnia 2019 r. w sprawie III CSK 159/17, LEX nr 2642144, z dnia 9 maja 2019 r., sygn. I CSK 242/18, Legalis nr 1117668, z dnia 11 grudnia 2019 r., sygn. V CSK 382, LEX nr 2771344, z dnia 2 czerwca 2021 r., sygn. I CSKP 55/21, LEX nr 3219740 itd., a także wyroki (...): z dnia 30 kwietnia 2014 r. w sprawie C-26/13 oraz z dnia 20 września 2017 r. w sprawie C-186/16). Powyższe twierdzenie nie naruszało art. 65 k.c. w zw. z art. 69 ustawy – Prawo bankowe.

Kolejno, prawidłowo przyjął Sąd Okręgowy, że w umowie stron z dnia 16 sierpnia 2005 r. postanowienia dotyczące indeksacji, a zatem i zobowiązania powodów, zostały sformułowane w sposób niejednoznaczny.

Postanowienia określające główne świadczenia stron nie podlegają kontroli pod kątem abuzywności jedynie pod warunkiem, że zostały sformułowane w sposób jednoznaczny (art. 385⁽¹⁾ § 1 zd. 2 k.c.). Takie rozwiązanie, wywodzące się z art. 4 ust. 2 dyrektywy 93/13, opiera się na założeniu, zgodnie z którym postanowienia określające główne świadczenia stron zazwyczaj odzwierciedlają rzeczywistą wolę konsumenta, gdyż do ich treści strony przywiązują z reguły największą wagę. Interpretując art. 4 ust. 2 dyrektywy 93/13 (...) uznał, że „wymóg, zgodnie z którym warunek umowny musi być wyrażony prostym i zrozumiałym językiem, powinien być rozumiany jako nakazujący nie tylko, by dany warunek był zrozumiały dla konsumenta z gramatycznego punktu widzenia, ale także, by umowa przedstawiała w sposób przejrzysty konkretne działanie mechanizmu wymiany waluty obcej, do którego odnosi się ów warunek, a także związek między tym mechanizmem a mechanizmem przewidzianym w innych warunkach dotyczących uruchomienia kredytu tak, by rzeczony konsument był w stanie oszacować, w oparciu o jednoznaczne i zrozumiałe kryteria, wpływające dla niego z tej umowy konsekwencje ekonomiczne” (wyrok z 30 kwietnia 2014 r. w sprawie (...), K. i K. R. przeciwko (...), pkt 75; podobnie wyrok (...) z 20 września 2017 r. w sprawie (...), R, R. P. A. i in. przeciwko (...) SA, pkt 45).

Jest oczywiste, że klauzula waloryzacyjna zawarta w analizowanej umowie kredytowej stron tych kryteriów nie spełniała, ponieważ nie została jednoznacznie sformułowana, skoro na jej podstawie powodowie nie byli w stanie oszacować kwoty, którą mieli obowiązek świadczyć, a zasady przewalutowania określał jednostronnie bank (por. m.in. wyroki Sądu Najwyższego: z 4 listopada 2011 r., I CSK 46/11; z 15 lutego 2013 r., I CSK 313/12; z 10 lipca 2014 r., I CSK 531/13). Przy przeliczaniu świadczeń zarówno określających kwotę przyznanego kredytu, jak i wysokość spłaty rat kredytowych odwołano się w umowie do kursów ustalanych przez pozwanego, bez wskazania jakiegokolwiek obiektywnego miernika, pozwalającego w sposób przewidywalny określić wysokość ciężącego na powodach zobowiązania. Szczegółowe mechanizmy ustalania kursu wymiany walut nie zostały także wskazane w innych wiążących obie strony dokumentach (§ 1 ust. 21 § 2 ust 2 i 3 , § 12 ust.5 , i § 7 ust. 8 i 9 umowy).

Jeśli umowa w żadnym ze swoich postanowień nie precyzuje parametrów, według których bank będzie kształtował kursy kupna/sprzedaży waluty, to należy przyjąć, że sposób tworzenia tabeli kursowej banku nie został określony, co stwarzało możliwość podejmowania działań o znamionach dowolności.

Jednoznaczność postanowienia umownego to w omawianym kontekście także możliwość ustalenia treści stosunku zobowiązaniowego przy wykorzystaniu zobiektywizowanego kryterium przeciętnego konsumenta. Nie chodzi więc jedynie o jednoznaczność językową, ponieważ postanowienia jednoznaczne w tym sensie mogą nie pozwalać na określenie treści zobowiązań, a w szczególności rozmiaru przyszłego świadczenia. Kredytobiorca musi zostać jasno poinformowany, że podpisując umowę kredytu indeksowanego w walucie obcej, ponosi pewne ryzyko kursowe, które z ekonomicznego punktu widzenia może okazać się dla niego trudne do udźwignięcia w przypadku dewaluacji waluty, w której otrzymuje wynagrodzenie. Przedsiębiorca musi przedstawić ewentualne wahania kursów wymiany i ryzyko wiążące się z zaciągnięciem kredytu w walucie obcej, zwłaszcza w przypadku, gdy konsument będący kredytobiorcą nie uzyskuje dochodów w tej walucie. Wymóg wyrażenia warunku umownego prostym i zrozumiałym językiem oznacza, że w przypadku umów kredytowych instytucje finansowe muszą zapewnić kredytobiorcom informacje wystarczające do podjęcia przez nich świadomych i rozważnych decyzji. W tym względzie ten wymóg oznacza, że warunek dotyczący spłaty kredytu musi zostać zrozumiany przez konsumenta zarówno w aspekcie formalnym i gramatycznym, jak i w odniesieniu do jego konkretnego zakresu, tak aby właściwie poinformowany oraz dostatecznie uważny i przeciętny konsument mógł nie tylko dowiedzieć się o możliwości wzrostu lub spadku wartości waluty obcej, w której kredyt został zaciągnięty, ale również oszacować - potencjalnie istotne - konsekwencje ekonomiczne takiego warunku dla swoich zobowiązań finansowych. Należy odpowiedzieć na pytanie, czy przedsiębiorca traktujący konsumenta w sposób sprawiedliwy i słuszny mógłby racjonalnie spodziewać się, że ten konsument przyjąłby taki warunek w drodze negocjacji indywidualnych. Jak wskazano powyżej, oceny nieuczciwego charakteru warunku umownego należy dokonywać w odniesieniu do momentu zawarcia danej umowy, z uwzględnieniem ogółu okoliczności, które mogły mieć wpływ na późniejsze wykonanie tej umowy. Trybunał uznał, że oceny istnienia ewentualnej nierównowagi należy dokonać w świetle ogółu okoliczności faktycznych sprawy z uwzględnieniem m.in. fachowej wiedzy banku w zakresie ewentualnych wahań kursów wymiany i ryzyka wiążących się z zaciągnięciem kredytu w walucie obcej (por. wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 20 września 2017 r., A. i in., (...), (...) (...)).

Postanowienia umowne, uzależniające warunki waloryzacji (indeksacji) świadczenia pieniężnego wyłącznie od woli banku należy uznać za nieuczciwe (niedozwolone, abuzywne) w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c., jako kształtujące prawa i obowiązki konsumenta – kredytobiorcy w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, przede wszystkim przez wykorzystywanie pozycji dominującej przedsiębiorcy i naruszanie równowagi kontraktowej.

Dotyczy to w szczególności odwołania się, jak w rozpoznawanej sprawie, w klauzuli umownej do kursów walut zawartych w tabeli banku, ogłaszanej w jego siedzibie, bez wskazania ograniczeń umownych w postaci skonkretyzowanych, obiektywnych kryteriów zmian stosowanych kursów walutowych.

Tego rodzaju klauzule uznać należy za nietransparentne, pozostawiające pole do arbitralnego działania banku i w ten sposób obarczające kredytobiorcę nieprzewidywalnym ryzykiem oraz naruszające równorzędność stron (por. np. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 8 września 2016 r. w sprawie II CSK 750/15, LEX nr 2182659, z dnia 27 lutego 2019 r. w sprawie II CSK 19/18, LEX nr 2626330, z dnia 4 kwietnia 2019 r. w sprawie III CSK 159/17, OSP, z. 12 z 2019 r., poz. 115, z dnia 29 października 2019 r. w sprawie IV CSK 309/18, OSNC, z. 7-8 z 2020 r., poz. 64, z dnia 11 grudnia 2019 r. w sprawie V CSK 382/18, LEX nr 2771344 itp.).

Oceny czy postanowienie umowne jest niedozwolone, wbrew podnoszonym w apelacji zarzutom, dokonuje się według stanu z chwili zawarcia umowy. Bez istotnego znaczenia jest zatem, w jaki sposób pozwany faktycznie ustalał kurs wymiany i czy w tym zakresie stosował się do obiektywnych kryteriów ekonomicznych (por. uchwała siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 20 czerwca 2018 r., sygn. III CZP 29/17, Legalis nr 1786276). Okoliczności sposobu wykonania umowy kredytu denominowanego nie sanują abuzywności postanowień umowy.

Bezprzedmiotowy jest zatem argument, że przy ustaleniu kursów walut Bank posługiwał się powszechną w praktyce rynkowej metodą ustalenia wysokości kursu walutowego zbliżoną do oficjalnego kursu wymiany (Narodowego Banku Polskiego), czy zwyczajem, co zdaniem apelującego oznacza, że o wysokości kursu w tabeli Banku decydowały prawa rynku walutowego (popyt i podaż). Nawet jeśli tabelaryczne kursy (...) stosowane przez pozwanego stanowiły kursy rynkowe, nieodbiegające od kursów stosowanych w obrocie konsumenckim przez inne podmioty rynku walutowego w oparciu o parametry i uwarunkowania rynkowe, to jest to okoliczność z zakresu wykonywania umowy, pozbawiona prawnej doniosłości.

Irrelevantne jest, czy w trakcie wykonywania umowy bank ustalał kurs zakupu i sprzedaży (...) w wysokości odbiegającej od kursu rynkowego czy też kursu NBP. Istotne jest jedynie to, czy sporne postanowienie umowne, oceniane na chwilę zawarcia umowy, było niedozwolonym postanowieniem umownym w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c., czyli kształtowało prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy.

Wykładnia art. 385¹ § 1 k.c. w aktualnym orzecznictwie Sądu Najwyższego nie budzi wątpliwości (zob. np. wyroki Sądu Najwyższego: z 27 lutego 2019 r., sygn. II CSK 19/18; z 29 października 2019 r., IV CSK 309/18). Przyjmuje się, że postanowienie umowne jest sprzeczne z dobrymi obyczajami, jeżeli kontrahent konsumenta, traktujący go w sposób sprawiedliwy, słuszny i uwzględniający jego prawnie uzasadnione roszczenia, nie mógłby racjonalnie spodziewać się, iż konsument ten przyjąłby takie postanowienie w drodze negocjacji indywidualnych. Natomiast w celu ustalenia, czy klauzula rażąco narusza interesy konsumenta, należy wziąć przede wszystkim pod uwagę, czy pogarsza ona jego położenie prawne w stosunku do tego, które, w braku odmiennej umowy, wynikałoby z przepisów prawa, w tym dyspozytywnych (por. uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 20 czerwca 2018 r., sygn. III CZP 29/17). Rażąco naruszenie interesów konsumenta oznacza nieusprawiedliwioną dysproporcję - na niekorzyść konsumenta - praw i obowiązków wynikających z umowy, skutkujące niekorzystnym ukształtowaniem jego sytuacji ekonomicznej oraz jego nierzetelne traktowanie (zob. wyroki Sądu Najwyższego: z 3 lutego 2006 r., sygn. I CK 297/05; z 29 sierpnia 2013 r., sygn. I CSK 660/12; z 30 września 2015 r., sygn. I CSK 800/14; z 27 listopada 2015 r., sygn. I CSK 945/14; z 15 stycznia 2016 r., sygn. I CSK 125/15). Postanowienia umowy (regulaminu), określające zarówno zasady przeliczenia kwoty udzielonego kredytu na złotówki przy wypłacie kredytu, jak i spłacanych rat na walutę obcą, pozwalające bankowi swobodnie kształtować kurs waluty obcej, mają charakter niedozwolonych postanowień umownych.

Postanowienia podobne do ocenianych w tej sprawie były już wielokrotnie przedmiotem badania Sądu Najwyższego (por. np. wyroki Sądu Najwyższego: z 22 stycznia 2016 r., sygn. I CSK 1049/14; z 4 kwietnia 2019 r., sygn. III CSK 159/17). Dominuje trafny pogląd, że takie klauzule mają charakter abuzywny, bowiem kształtują prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy. Sprzeczność z dobrymi obyczajami i naruszenie interesów konsumenta polega w tym przypadku na uzależnieniu wysokości świadczenia banku oraz wysokości świadczenia konsumenta od swobodnej decyzji banku. Zarówno przeliczenie kwoty kredytu na złotówki w chwili jego wypłaty, jak i przeliczenie odwrotne w chwili wymagalności poszczególnych spłacanych rat, służy bowiem określeniu wysokości świadczenia konsumenta. Takie uregulowanie umowne należy uznać za niedopuszczalne, niezależnie od tego, czy swoboda przedsiębiorcy (banku) w ustaleniu kursu jest pełna, czy też w jakiś sposób ograniczona, np. w razie wprowadzenia możliwych maksymalnych odchyłeń od kursu ustalanego z wykorzystaniem obiektywnych kryteriów (por. wyrok Sądu Najwyższego z 22 stycznia 2016 r., sygn. I CSK 1049/14).

Takie postanowienia, które uprawniają bank do jednostronnego ustalenia kursów walut, są nietransparentne i pozostawiają pole do arbitralnego działania banku. W ten sposób obarczają kredytobiorcę nieprzewidywalnym ryzykiem oraz

naruszają równorzędność stron (por. wyroki Sądu Najwyższego: z 22 stycznia 2016 r., sygn. I CSK 1049/14; z 1 marca 2017 r., sygn. IV CSK 285/16; z 19 września 2018 r., sygn. I CNP 39/17; z 24 października 2018 r., sygn. II CSK 632/17; z 13 grudnia 2018 r., sygn. V CSK 559/17; z 27 lutego 2019 r., sygn. II CSK 19/18; z 4 kwietnia 2019 r., sygn. III CSK 159/17; z 9 maja 2019 r., sygn. I CSK 242/18; z 29 października 2019 r., sygn. IV CSK 309/18; z 11 grudnia 2019 r., sygn. V CSK 382/18; z 30 września 2020 r., sygn. I CSK 556/18).

W konsekwencji – wbrew twierdzeniom apelacji - dokonanie oceny postanowień umowy przyznających bankowi swobodę w kształtowaniu kursu waluty obcej przez pryzmat

treści art. 385¹ k.c. prowadzi do wniosku, że klauzule te kształtują prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami.

Już z powyższych przyczyn postanowienia umowy dotyczące indeksowania kredytu do waluty obcej w postaci franka szwajcarskiego stanowiły klauzulę niedozwoloną (abuzywną), a więc niewiążącą powodów z uwagi na treść przepisu art. 385¹ § 1 k.c.

A. omawianych postanowień umownych nie mogło zatem usunąć samo wejście w życie przepisów ustawy 29 lipca 2011 r. o zmianie ustawy – Prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw (Dz.U.165.984), zwanej też „ustawą antyspreadową”, mocą której m.in. znowelizowano przepis art. 69 prawa bankowego (por.: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 kwietnia 2019 r. w sprawie III CSK 159/17).

Dodany wówczas przepis art. 69 ust. 2 pkt 4a prawa bankowego określa jedynie, że umowa kredytu powinna być zawarta na piśmie i określać w szczególności - w przypadku umowy o kredyt denominowany lub indeksowany do waluty innej niż waluta polska, szczegółowe zasady określania sposobów i terminów ustalania kursu wymiany walut, na podstawie którego w szczególności wyliczana jest kwota kredytu, jego transz i rat kapitałowo-odsetkowych oraz zasad przeliczania na walutę wypłaty albo spłaty kredytu. Natomiast art. 4 wskazanej ustawy nowelizacyjnej określa, że w przypadku kredytów lub pożyczek pieniężnych zaciągniętych przez kredytobiorcę lub pożyczkobiorcę przed dniem wejścia w życie tej ustawy ma zastosowanie art. 69 ust. 2 pkt 4a oraz art. 75b Prawa bankowego, w stosunku do kredytów lub pożyczek pieniężnych, które nie zostały całkowicie spłacone - do tej ich części, która pozostała do spłacenia. W tym zakresie bank dokonuje bezpłatnie stosownej zmiany umowy kredytowej lub umowy pożyczki.

Należy przyjąć, że regulacje te odnoszą się jedynie do niezbędnych elementów umowy kredytowej oraz uzupełnienia w drodze zmiany umowy - umów zawartych przed wprowadzeniem do prawa bankowego art. 69 ust. 2 pkt 4a. Nie dotyczą one w żaden sposób ewentualnej abuzywności lub nieabuzywności postanowień umowy kredytowej zawartej przed tą zmianą, zwłaszcza zaś istniejącej w dacie zawarcia umowy abuzywności postanowień umowy w tym zakresie sanować nie mogą.

Prawidłowo też uznał Sąd I instancji, że zarówno w świetle treści art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13, jak i art. 385¹ § 1 k.c., klauzule walutowe (indeksacyjne) podlegały wyeliminowaniu z umowy kredytowej jako bezskuteczne ex lege i niewiążące powodów, a w związku z tym winny być traktowane jako nigdy nie istniejące (por. np. wyrok (...) z dnia 21 grudnia 2016 r. w sprawie (...), wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 27 lutego 2019 r. w sprawie II CSK 19/18, LEX nr 2626330 i z dnia 27 listopada 2019 r. w sprawie II CSK 483/18, LEX nr 2744159 oraz uchwała Sądu Najwyższego z dnia 7 maja 2021 r. w sprawie III CZP 6/21, OSNC, z. 9 z 2021 r., poz. 56).

W wyroku z dnia 3 października 2019 r. w sprawie (...), K. D. i J. D. przeciwko (...) Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej orzekł, że art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 nie stoi na przeszkodzie temu, aby sąd krajowy, po stwierdzeniu nieuczciwego charakteru niektórych warunków umowy kredytu indeksowanego do waluty obcej i oprocentowanego według stopy procentowej bezpośrednio powiązanej ze stopą międzybankową danej waluty, przyjął, zgodnie z prawem krajowym, że ta umowa nie może nadal obowiązywać bez takich warunków z tego powodu, iż ich usunięcie spowodowałoby zmianę charakteru głównego przedmiotu umowy. Jest tak zwłaszcza wówczas, gdy unieważnienie tych klauzul doprowadziłoby nie tylko do zniesienia mechanizmu indeksacji oraz różnic kursów

walutowych, ale również - pośrednio - do zaniknięcia ryzyka kursowego, które jest bezpośrednio związane z indeksacją przedmiotowego kredytu do waluty.

O zaniknięciu ryzyka kursowego można mówić w sytuacji, w której skutkiem eliminacji niedozwolonych klauzul kształtujących mechanizm indeksacji jest przekształcenie kredytu złotowego waloryzowanego do waluty obcej w zwykły (tzn. niewaloryzowany) kredyt złotowy, oprocentowany według stawki powiązanej ze stawką LIBOR. Zarazem należy uznać, że wyeliminowanie ryzyka kursowego, charakterystycznego dla umowy kredytu indeksowanego/denominowanego do waluty obcej i uzasadniającego powiązanie stawki oprocentowania ze stawką LIBOR, jest równoznaczne z tak daleko idącym przekształceniem umowy, iż należy ją uznać za umowę o odmiennej istocie i charakterze, choćby nadal chodziło tu tylko o inny podtyp czy wariant umowy kredytu. Konsekwencją powyższego jest uznanie, że w/w postanowienia abuzywne należy co do zasady uznać za nigdy nieistniejące, a skoro bez nich umowa nie może być utrzymana w mocy, to również sporną umowę należy uznać za nigdy „nieistniejącą” tj. nieważną *ex tunc* (por.: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18, Legalis nr 2277328, i z dnia 22 stycznia 2016 r., I CSK 1049/14, OSNC 2016, nr 11, poz. 134).

W konsekwencji chybiony okazał się zarzut naruszenia art. 358 § 2 k.c. zw. z art. 69 ust. 1 i 2 ustawy – Prawo bankowe, i art. 65 § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 5 k.c. Umowa, jak wskazano wyżej, jest nieważna *ex tunc*.

W świetle celów dyrektywy 93/13 (w szczególności prewencyjnych i zniechęcających przedsiębiorców do stosowania niedozwolonych klauzul umownych) oraz wprowadzonych na jej podstawie adekwatnych uregulowań prawa krajowego o ochronie konsumentów niedopuszczalne byłoby, bez wyraźnej zgody konsumenta, a tym bardziej wbrew jego woli, czy to na podstawie wykładni oświadczeń woli, czego domaga się apelujący, zwyczajów, zasad słuszności, czy też przy zastosowaniu ogólnych przepisów o charakterze dyspozytywnym, zastępowanie przez sąd krajowy uznanych za nieuczciwe warunków umowy innymi postanowieniami, w celu utrzymania skuteczności (ważności) kontraktu, choćby nawet miało to nastąpić z korzyścią dla konsumenta (por. np. wyroki (...): z dnia 14 marca 2019 r. w sprawie (...), z dnia 3 października 2019 r. w sprawie (...), z dnia 18 listopada 2021 r. w sprawie (...) a także wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 listopada 2019 r. w sprawie IV CSK 13/19, LEX nr 2741776).

W tym miejscu należy podkreślić, że sankcją istnienia niedozwolonych postanowień umownych w umowie zawieranej między przedsiębiorcą a konsumentem jest ich eliminacja z umowy. Wprowadzanie w ich miejsce innych postanowień, które przynosiłyby przedsiębiorcy jakkolwiek korzyść wypaczałoby sens istnienia klauzul abuzywnych. Klauzule te mają mieć ten skutek, że przedsiębiorca będzie miał przekonanie o nieskuteczności zastrzegania takich klauzul i braku premiowania nawet w najmniejszym stopniu takich praktyk.

W konsekwencji Sąd nie może – stwierdzając bezskuteczność klauzuli jako niedozwolonej – zastąpić takiej klauzuli innym postanowieniem, którego treść zostałaby ukształtowana przez sąd w taki sposób, by klauzula odpowiadała zasadom słuszności. Takie stanowisko powszechnie przyjmowane jest w doktrynie polskiej (M. Bednarek, w: System PrPryw, t. 5, 2013, s. 773). Takie samo stanowisko na gruncie postanowień dyrektywy 93/13/EWG zajmuje również (...). W wyroku (...) z 30.5.2013 r. ((...), A. B. i (...), (...):EU:C:2013:341) wskazano, że przepisy dyrektywy 93/13/EWG, przewidujące sankcję odmowy zastosowania niedozwolonego postanowienia umownego byłyby osłabione w przypadku, gdyby sąd mógł samodzielnie kształtować postanowienia umowne w interesie w istocie przedsiębiorcy, tak by zachować przynajmniej w części skuteczność takich postanowień.

Powyższe potwierdził w wyroku z dnia 8 września 2022 r. (...) (sprawy połączone od (...) do (...)), wskazując, że art. 6 ust. 1 i art. 7 ust. 1 dyrektywy 93/13 należy interpretować w ten sposób, że stoją one na przeszkodzie orzecznictwu krajowemu, zgodnie z którym sąd krajowy może, po stwierdzeniu nieważności nieuczciwego warunku znajdującego się w umowie zawartej między konsumentem a przedsiębiorcą, który pociąga za sobą nieważność tej umowy w całości, zastąpić warunek umowny, którego nieważność została stwierdzona, albo wykładnią oświadczenia woli stron w celu uniknięcia unieważnienia tej umowy, albo przepisem prawa krajowego o charakterze dyspozytywnym, nawet jeśli konsument został poinformowany o skutkach nieważności tejże umowy i zaakceptował je. Trybunał wskazał, że nie wynika, by istniały przepisy prawa polskiego o charakterze dyspozytywnym, mające zastąpić uchylone nieuczciwe

warunki umowne. Sąd krajowy nie jest uprawniony do zmiany treści nieuczciwego warunku, którego nieważność została stwierdzona, w celu utrzymania obowiązywania umowy, która nie może pozostać w mocy po usunięciu tego warunku, jeżeli dany konsument został poinformowany o skutkach unieważnienia umowy i zgodził się na konsekwencje tej nieważności (uwaga 84 i 83).

Zważywszy, że artykuł 385¹ § 2 k.c. wyłącza stosowanie przepisu art. 58 § 3 k.c., omawiane nieuczciwe postanowienia waloryzacyjne nie powinny być – wbrew żądaniu apelacji - zastępowane innym mechanizmem przeliczeniowym, opartym na przepisach kodeksu cywilnego, czy ustaw szczególnych, jak np. prawa wekslowego (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27 listopada 2019 r. w sprawie II CSK 483/18). Jak wskazano wyżej, nie można też kwestionowanych postanowień zastąpić regulacją z art. 358 § 2 k.c. w zw. z art. 69 ust. 3 ustawy – Prawo bankowe.

Materiał dowodowy zebrany w sprawie prowadzi do stwierdzenia, że pozwany w sposób niejednoznaczny, sprzeczny z dobrymi obyczajami oraz rażąco naruszający interes konsumenta, a zatem abuzywny określił zobowiązania powodów wynikające ze spornej umowy. W tej sytuacji nie można ich sanować poprzez zastosowanie art. 65 k.c. i poszukiwać zgodnego celu stron. Kwestionowana umowa nie może być sanowana na jakiegokolwiek podstawie, jako nieważna ex tunc.

W konsekwencji Sąd Okręgowy prawidłowo orzekł o nieważności spornej umowy kredytu

Całkowicie nieuzasadnione były zarzuty naruszenia art. art. 405 k.c. w zw. z art. 410 § 2 k.c. albowiem Sąd w niniejszej sprawie orzekł jedynie o nieważności umowy.

Mając powyższe na uwadze Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. apelację jako bezzasadną oddalił.

O kosztach postępowania apelacyjnego sąd orzekł na podstawie art. 98 k.p.c. w z. z art.108§ 1 k.p.c. oraz § 2 pkt 6 w zw. z § 10 ust 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 15 października 2015 r w sprawie opłat za czynności radców prawnych(Dz.U. z 2022 r poz.1802 poz.2725).

Ryszard Marchwicki

Niniejsze pismo nie wymaga podpisu na podstawie § 100a ust. 1-3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 18 czerwca 2019 r. - Regulamin urzędowania sądów powszechnych jako właściwie zatwierdzone w sądowym systemie teleinformatycznym.

St. sekr. sąd. Katarzyna Surażyńska